

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
соціальної економіки
Протокол № 13 від 24.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО
Проректор з навчально-методичної роботи
Каріна НЕМАШКАЛО

СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА ТА ПОЛІТИКА

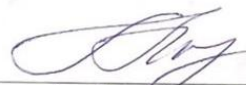
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань 05 “Соціальні та поведінкові науки”
Спеціальність 051 “Економіка”
Освітній рівень третій (освітньо-науковий) рівень
Освітня програма Економіка

Статус дисципліни обов’язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання українська

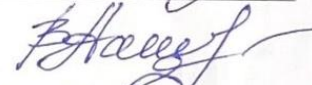
Розробники:

д.е.н., професор

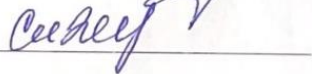
Галина НАЗАРОВА

д.е.н., професор

В’ячеслав ЛАПТЄВ

к.е.н., доцент

Ека Степанова

Завідувач кафедри
соціальної економіки

Галина НАЗАРОВА

Гарант програми

Галина НАЗАРОВА

Харків
2023

ВСТУП

В сучасних трансформаційних умовах важливим та актуальним напрямом подальшої діяльності у сфері європейської інтеграції є активний перехід України на сучасні європейські соціальні стандарти, що безпосередньо пов'язано з реформуванням наявної соціальної політики та економіки. Вивчення проблем соціальної економіки та політики набуває особливого значення, оскільки вони тісно пов'язані з соціальним захистом населення, а також визначають основні напрями соціального обслуговування в суспільстві. У сучасних кризових умовах актуальність вивчення питань соціальної економіки та політики стає більш вагомим і очевидним, що пов'язано з ускладненням процесів соціальної взаємодії як на державному рівні, так і на рівні підприємства.

Головною метою дослідження питань соціальної економіки та політики є полягати у тому, щоб збалансувати взаємовідносини людини і суспільства, людини і держави; систему конкретних заходів, спрямованих на життєзабезпечення населення. У центрі реалізації цілей соціальної економіки завжди знаходиться людина, її добробут, соціальний захист, життєзабезпечення, соціальна безпека.

Навчальна дисципліна «Соціальна економіка та політика» надає можливість здобувачам третього (освітньо-наукового) ступеня вищої освіти оволодіння основами знань зв'язків і залежностей економічних відносин з політичними, соціокультурними, моральними, етичними, психологічними та іншими аспектами життєдіяльності людини; визначення пріоритету людини як особистості, що формується в складному, динамічному, суперечливому навколишньому середовищі (гуманізація економічних відносин).

Мета навчальної дисципліни: формування системи теоретичних знань і прикладних вмінь та компетентностей щодо використання методичного апарату та інструментарію соціальної політики та оволодіння навичками прийняття оптимальних управлінських рішень в умовах ринкових відносин.

Для досягнення мети поставлені такі основні завдання:

з'ясування механізму дії економічних законів і використання їх людьми у процесі господарської діяльності;

визначення загальних рис економічної поведінки основних економічних суб'єктів та напрямів їх еволюції; їх функцій в функціонуванні й розвитку економічної системи;

сприяння формуванню гуманістично-орієнтованого професійного світогляду;

розуміння основних етапів розвитку соціальної політики як науки, її видів і сучасних напрямків;

бачення соціальної політики як цілісної саморегулюючої системи;

опанування основних категорій та понять соціальної економіки і політики; формування розуміння особливостей аналізу основних суспільних процесів;

ознайомлення з методиками, нормативними документами, що визначають і регламентують заходи щодо соціальної політики.

Об'єктом навчальної дисципліни є процеси, які відбуваються у сфері соціальної економіки та політики.

Предметом навчальної дисципліни є система знань і методів щодо врегулювання питань в галузі соціальної економіки та політики.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
PH01	СК05
	ЗК03
	ЗК05
PH02	ЗК02
	ЗК03
PH03	ЗК02
	СК01
	СК05
	СК08
PH05	ЗК03
	СК05
PH08	ЗК01
	СК07
PH11	ЗК03
	СК05
	СК08

де, PH01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

PH02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи

економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

РН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН05. Пропонувати нові рішення, розробляти та наукові проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з урахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів; забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності.

РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми

РН11. Пропонувати нові рішення в соціально-економічній сфері для забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку в новій світовій соціоекономічній реальності.

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК05. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

СК07. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проекти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної

власності.

СК08. Здатність визначати нові тренди і тенденції розвитку соціально-економічних явищ і процесів, виявляти причинно-наслідкові зв'язки із застосуванням креативних технологій у здійсненні наукових досліджень.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Державна соціальна економіка та соціальний захист населення

Тема 1. Поняття «соціальна держава». Моделі соціальної політики в сучасному суспільстві

1.1. Сутність функціонування соціальної держави

Поняття «соціальна держава», її типи. «Держава соціального добробуту».

1.2. Принципи функціонування соціальної держави

Соціально-економічна політика держави. Типи економічних систем: традиційна, адміністративно-командна, перехідна, ринкова. Мета і специфіка соціальної політики в різних економічних системах.

1.3. Світові моделі соціальної політики

Моделі соціальної політики в сучасному суспільстві: «бісмаркова» і «бевєріджська»; ліберальна, соціал-демократична, консервативна та католицька.

Тема 2. Соціальна політика як функція державного управління

2.1. Поняття соціальної політики

Основний категоріальний апарат соціальної політики

2.2. Об'єкти і суб'єкти соціальної політики

Основні об'єкти соціальної політики, їх види та форми

2.3. Інструменти та інститути соціальної політики

Перелік основних міжнародних та вітчизняних соціальних інститутів

Тема 3. Нормативно-правова база соціальної політики в Україні

3.1. Характеристика, структура і класифікація соціальних нормативів.

Наукові засади їх розробки

Наукове забезпечення соціальної політики. Наукова діяльність як визначальний фактор якості трудового життя людських ресурсів. Наукові засади формування соціальної політики: вдосконалення законодавства, нормативно-методичної бази соціальної політики на науковій основі; наукова обґрунтованість соціальних стандартів і гарантій, норм і нормативів.

3.2. Суб'єкти нормативно-правового, наукового та методичного забезпечення соціальної політики

Необхідність досліджень соціально-трудових відносин, ринку праці, економіки праці; підготовка наукових кадрів; вивчення й узагальнення зарубіжного досвіду щодо розв'язання соціальних проблем тощо.

3.3. Сучасний стан нормативно-правового забезпечення соціальної політики в Україні

Соціальні нормативи як відправна точка формування соціальної політики. Основні державні соціальні гарантії: мінімальний розмір заробітної плати; мінімальний розмір пенсії за віком; неоподатковуваний мінімум доходів громадян; розміри державної соціальної допомоги та інших соціальних виплат.

Тема 4. Планування і фінансування розвитку соціальної сфери

4.1. Соціальна сфера та її роль у вирішенні соціальних проблем

Соціальна сфера як важливий інтегральний об'єкт соціальної політики, її роль у вирішенні соціальних проблем. Інтегральні показники продуктивності функціонування соціальної сфери: демографічний стан суспільства, диференціація населення за майновою ознакою, поляризація доходів, безробіття тощо. Криза соціальної сфери та її характеристики.

4.2. Структура соціальної сфери

Структура соціальної сфери і соціальної інфраструктури. Діяльність по забезпеченню ефективної зайнятості населення. Діяльність по формуванню доходів громадян. Діяльність по соціальному забезпеченню та захисту громадян. Охорона здоров'я. Торгівля, громадське харчування. Житлово-комунальне господарство. Діяльність по екологічному захисту громадян. Культура та мистецтво.

4.3. Державне планування розвитку соціальної сфери

Сутність державного планування розвитку соціальної сфери.

4.4. Особливості фінансування соціальної сфери

Стабільне фінансування соціальних галузей як пріоритет державної політики.

Тема 5. Формування системи соціального захисту

5.1. Необхідність соціального захисту в умовах ринкової економіки

Сутність категорії "соціальний захист" як важливої складової соціальної політики. Соціальне забезпечення як складова соціального захисту. Необхідність соціального захисту в умовах ринкової економіки. Історія розвитку соціальної допомоги та підтримки. Вітчизняний історичний досвід державного, суспільного і приватного захисту.

5.2. Формування системи соціального захисту

Етапи розвитку системи соціального захисту в світі. Соціальний захист як система. Об'єкти і суб'єкти соціального захисту. Організаційно-правова структура системи соціального захисту. Принципи, на яких будується система

соціального захисту. Характеристика основних складових соціального захисту населення.

5.3. Соціальне страхування та соціальний ризик. Міжнародні норми соціального страхування

Соціальне страхування та соціальний ризик. Види і засоби соціального страхування. Міжнародні норми соціального страхування. Система державного соціального страхування.

5.4. Реформування системи соціального захисту в Україні
Напрями реформування системи соціального захисту населення.

Тема 6. Соціальний захист економічно активного населення

6.1. Сутність категорії «економічно активне населення»

Характеристика категорій «економічно активне населення» та «економічно неактивне населення». «Економічно активні бідні».

6.2. Підприємницька діяльність у соціально орієнтованій економіці. Державна підтримка підприємництва

Економічна свобода громадян як елемент соціального захисту. Підприємницька діяльність та її роль у розвитку соціально орієнтованої економіки. Принципи підприємницької діяльності. Мета державної підтримки підприємництва.

6.3. Мінімальні гарантії в оплаті праці як елемент соціального захисту найманих працівників

Функції заробітної плати як важливої соціально-економічної категорії. Мінімальні гарантії в оплаті праці як елемент соціального захисту найманих працівників: мінімальна зарплата, мінімальні розміри ставок (окладів), дотримання прав відносно оплати праці, обмеження розміру відрахувань із зарплати, індексація зарплати та компенсація втрати частки зарплати у зв'язку з затримкою її виплати тощо. Мінімальна заробітна плата і її місце в системі соціального захисту.

6.4. Державні гарантії щодо зайнятості, підготовки та перепідготовки кадрів

Державні гарантії щодо зайнятості, підготовки та перепідготовки кадрів. Політика зайнятості, підготовки і перепідготовки кадрів як інтегральна складова макроекономічного регулювання.

6.5. Нагальні проблеми соціального захисту економічно активного населення

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

ЗАХИСТ СОЦІАЛЬНО ВРАЗЛИВИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ. РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВНІ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 7. Соціально-трудові конфлікти, їх урегулювання та розв'язання

7.1. Соціально-трудоий конфлікт у системі соціальних протиріч

Соціально-трудоий конфлікт у системі соціальних протиріч. Конфліктна ситуація. Суб'єкти або сторони колективного трудового спору. Об'єкти чи предмет колективного трудового спору.

7.2. Методи аналізу та управління соціально-трудоими конфліктами

Сутність, причини, функції і різновиди соціально-трудоих конфліктів. Переговори та посередництво у вирішенні конфліктів соціально-трудоого характеру.

7.3. Процесуальні аспекти в розв'язанні соціально-трудоих конфліктів

Процесуальні аспекти в розв'язанні соціально-трудоих конфліктів. Закон України "Про порядок розв'язання колективних трудових спорів (конфліктів)". Момент виникнення трудового спору. Вимоги найманих працівників. Процедура розгляду колективних трудових спорів. Примирні процедури. Примирна комісія, трудовий арбітраж, незалежний посередник і Національна служба посередництва і примирення. Страйки як крайній захід колективних трудових суперечок, їх сутність, різновиди і проблеми врегулювання.

Тема 8. Державна молодіжна політика

8.1. Сутність та оцінка соціального захисту найбільш вразливих верств населення

Соціально вразливі верстви населення, їх характеристика. Оцінка сучасного стану захищеності найбільш вразливих категорій населення в Україні. Захист соціально вразливих категорій населення як пріоритетний напрямок соціальної політики і соціального захисту. Форми та заходи соціального захисту вразливих верств населення.

8.2. Державна молодіжна політика

8.3. Державна допомога сім'ям з дітьми та її види. Специфічні гарантії окремим категоріям населення

Сім'я з дітьми, малозабезпечена сім'я з дітьми, неблагополучна сім'я, сім'я соціального ризику. Неповні та багатодітні сім'ї. Форми соціального захисту багатодітних матерів та неповних сімей.

8.4. Пріоритетні напрямки вдосконалення форм захисту соціально вразливих верств населення

Оцінка сучасного стану та пріоритетні напрями вдосконалення форм захисту соціально вразливих верств населення.

Тема 9. Захист і соціально-трудова реабілітація інвалідів

9.1. Поняття інвалідності та її види. Правові критерії інвалідності

Поняття інвалідності та її види. Правові критерії інвалідності. Закон України "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні". Групи інвалідності.

9.2. Соціальний захист інвалідів. Заходи щодо активізації їх життєдіяльності

Система соціального захисту інвалідів: пенсійне обслуговування; соціальні допомоги; реабілітаційні програми та заходи щодо активізації життєдіяльності інвалідів. Поняття реабілітації. Індивідуальна програма реабілітації, соціально-трудова реабілітації і адаптація. Пенсійне забезпечення інвалідів. Гарантії працевлаштування інвалідів. Професійна підготовка або перепідготовка інвалідів Підбір робочого місця.

9.3. Нагальні проблеми захисту та реабілітації інвалідів і шляхи їх вирішення

Розвиток нетрадиційних, гнучких форм зайнятості інвалідів. Чинна система квотування робочих місць. Національної програми професійної реабілітації та зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями. Нагальні проблеми, які потребують посилення захисту інвалідів та шляхи їх вирішення.

Тема 10. Державна підтримка сімей з низькими доходами

10.1. Прожитковий мінімум як основа реалізації соціальних гарантій

Нормативно-правова база визначення рівня доходу, що дає право на державну допомогу. Розмір державної допомоги. Прожитковий мінімум як основа визначення і реалізації мінімальних соціальних гарантій держави. Закон України "Про прожитковий мінімум".

10.2. Основні складові державної політики підтримки сімей з низькими доходами

Методика визначення прожиткового мінімуму на одну особу та для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення. Складові прожиткового мінімуму: набір продуктів харчування, мінімальний набір непродовольчих товарів, мінімальний набір послуг. Бідність як об'єкт соціальної політики. Поняття і критерії малозабезпеченості, бідності, злиденності.

10.3. Бідність як об'єкт соціальної політики

Концепції відносної і абсолютної бідності. Методика комплексної оцінки бідності. Система показників бідності: щодо масштабів бідності в країні; щодо розшарування серед бідного населення; щодо бідності в регіонах.

10.4. Напрямки боротьби з бідністю. Світовий досвід

Причини бідності. Склад бідних в Україні та в світі, сучасні тенденції та зміни. Роль соціальних служб у вирішенні проблем бідності. Напрями боротьби з бідністю. Світовий досвід.

Тема 11. Пенсійне страхування і недержавні пенсійні фонди

11.1. Пенсійне забезпечення в Україні. Фінансовий стан Пенсійного фонду

Пенсійне забезпечення в Україні і його сучасні проблеми. Пенсія як державна виплата. Пенсійний фонд України. Основні завдання Пенсійного фонду. Суб'єкти пенсійного забезпечення.

11.2. Види пенсій та критерії їх призначення

Трудові (за віком, з інвалідності, у разі втрати годувальника, за вислугу років) та соціальні пенсії.

11.3. Напрямки реформування пенсійної системи в Україні

Багаторівнева система пенсійного забезпечення. Перший рівень – солідарна система; другий рівень – обов'язкова накопичувальна система; третій рівень – додаткова або добровільна накопичувальна система.

11.4. Державне пенсійне страхування

Державне пенсійне страхування, його суть і необхідність впровадження в Україні. Персоніфікований облік як основа нової системи пенсійного страхування.

11.5. Недержавні пенсійні фонди. Зарубіжний досвід

Недержавні пенсійні фонди: види, значення, роль. Пенсійні схеми недержавних фондів соціального забезпечення.

Тема 12. Основи формування соціальної політики підприємства

12.1. Поняття "соціальний розвиток підприємства" як об'єкт управління

Соціальне середовище підприємства. Соціальний розвиток підприємства. Управління соціальним розвитком. Соціальна структура персоналу, її кількісна і якісна оцінка. Соціальні проблеми трудового колективу. Соціальна підтримка персоналу підприємства.

12.2. Фактори розвитку соціального середовища підприємства

Соціальна інфраструктура організації. Фактори розвитку соціального середовища: потенціал організації, соціальна інфраструктура, умови праці та охорона праці, соціальний захист робітників, соціально-психологічний клімат у колективі тощо.

12.3. Система фінансування соціальних заходів на підприємстві

Система соціального захисту працюючих. Стан охорони праці. Система захисту працюючих інвалідів. Система розв'язання соціально-трудова конфліктів на підприємстві.

12.4. Шляхи реформування соціальної сфери

Розглянуто основні новації соціальної сфери, особливості вдосконалення існуючих соціальних механізмів, спрямованих на покращення життя населення

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять /завдань

Назва теми та завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1.	Обчислення індексів розвитку людського потенціалу (за методологією програми розвитку ООН)". Розрахунки: індексу людського розвитку та його складових; індексу людського розвитку з урахуванням гендерного фактора; показників розширення можливостей жінок, індексу злиденності
Тема 2. Завдання 2.	Ділова гра "Піраміда цінностей". Розширення та поглиблення знань у сфері діяльності комерційних та соціальних організацій, розуміння загального та відмінного в системах їх цінностей проведення змін в організації
Тема 4. Завдання 4.	Практичне заняття 1. Розрахунок розміру номінальних і реальних доходів на душу населення. 2. Оцінка зміни структури доходів за декілька років. 3. Аналіз динаміки номінальної і реальної заробітної плати
Тема 6. Завдання 6.	Завдання 6. Практичне заняття Розрахунок: 1. Рівнів економічної активності, зайнятості і безробіття. 2. Показників навантаження зайнятого населення населенням у непрацездатному віці та економічно неактивним населенням зі складу трудових ресурсів. 3. Показників нерівномірності розподілу зайнятого населення і безробітних. 4. Нарахування пенсій у разі втрати годувальника
Тема 7. Завдання 7.	Ситуаційні вправи, кейси. Розв'язання та обґрунтування своєї позиції щодо вирішення конфліктів
Тема 8. Завдання 8.	Практичне заняття 1. Гарантії соціального захисту молоді 2. Соціальний захист дитини в Україні 3. Державна допомога сім'ям з дітьми 4. Оцінка сучасного стану та пріоритетні напрями вдосконалення форм захисту соціально вразливих

	верств населення
Тема 9. Завдання 9.	<i>Завдання 9.</i> Практичне заняття 1. Інвалідність в Україні. Правові норми інвалідності. 2. Роль держави в соціальній підтримці інвалідів. 3. Роль сім'ї в реабілітації інвалідів. 4. Історичне розуміння сім'ї та шлюбу
Тема 10. Завдання 10.	<i>Завдання 10.</i> Практичне заняття 1. Вирішення задач за методикою оцінки бідності та ін. 2. Аналіз допомоги сім'ям з дітьми, обчислення середнього розміру допомоги
Тема 11. Завдання 11.	<i>Завдання 11.</i> Практичне заняття 1. Розрахунок середнього розміру призначеної місячної пенсії за всією сукупністю пенсіонерів. 2. Оцінка впливу на зміну середнього розміру пенсії: підвищення розмірів пенсії кожної категорії пенсіонерів; зміни чисельності пенсіонерів у складі групи
Тема 12. Завдання 12.	<i>Завдання 12.</i> Практичне заняття Вирішення ситуаційних вправ по оцінці стану соціального розвитку колективу, розв'язання задач за умовами праці

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл.3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1 - 12	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 1 - 12	Підготовка до практичних занять
Тема 1 - 11	Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань
Тема 7	Підготовка до семінару
Тема 6, 12	Підготовка до контрольних робіт

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та / або лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування

таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1, 2, 4, 7, 12), проблемна лекція (Тема 3, 5), лекція-діалог (Тема 6)).

Наочні (демонстрація (Тема 1-7)).

Практичні (практична робота (Тема 1 - 7), семінар (Тема 6), ділові ігри (Тема 4)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту), диференційованого заліку або заліку. Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: Індивідуальні навчально-дослідні завдання (10 балів), письмова контрольна робота (20 балів), колоквіум (15 балів), есе (15 балів).

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів) .

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни з формою семестрового контролю екзамен (іспит)).

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ 1

Теоретичний блок

1. Проблеми зайнятості та трудової активності населення. Міграційні

процеси як виклик сьогодення.

2. Яка роль Міністерства соціальної політики України в системі державної виконавчої влади? Опишіть його структуру.

Практичний блок

Розрахуйте коефіцієнт економічної активності населення; коефіцієнт зайнятості населення; коефіцієнт безробіття, виходячи з таких даних:

середньорічна чисельність населення – 9 800 тис осіб;

чисельність економічно активного населення – 5 600 тис осіб;

чисельність зайнятих – 4 900 тис осіб.

Визначте, як змінилася кількість безробітних на 1000 зайнятих у регіоні (в абсолютних і відносних одиницях), якщо в попередньому році вона становила 150 осіб.

Критерії оцінювання.

Екзаменаційний білет з навчальної дисципліни «Соціальна економіка та політика» включає теоретичний та практичний блок: 2 теоретичні запитання та 1 завдання практичної спрямованості.

Кожне з завдань оцінюється певною кількістю балів, відповідно до рівня їх складності. Сумарна кількість балів складає 40 відповідно з кваліфікаційними вимогами до докторів філософії спеціальності 051 «Економіка» 1 рік навчання.

Теоретична складова.

Максимальна кількість балів – 20. Правильна відповідь на теоретичне питання оцінюється в 10 балів.

Практична складова.

Максимальна оцінка завдання – 20 балів, із них:

10 – правильний методичний підхід, знання формули для розрахунку;

5 – правильний арифметичний розрахунок показника;

2 – оформлення рішення завдання: розв'язання, одиниці виміру, відповідь;

3 – наявність обґрунтованих висновків про динаміку показників.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Історія та теорія соціальної політики України: Навч. посібн. / А.О. Ярошенко, Т. В. Семигіна, Н.В. Сухицька. За ред. А.О. Ярошенко. – К., НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. - 289 с
2. Баранник Л. Б. Соціальний захист громадян : навчальний посібник / Л.Б. Баранник. – Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2017. – 246 с.
3. Соціальна економіка : навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотнікова, Н. В. Аграмакова ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (7,82 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. - 284 с. (<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22019>)

Додаткова

4. Безугла В.О. Соціальне страхування: навч. посібник для студентів ВНЗ / В.О.Безугла, Д.М. Загірняк, Л. П. Шаповал. – Київ: Центр учбової літератури, 2019. – 208 с.
5. Соціальна економіка та політика: робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 232 "Соціальне забезпечення" другого (магістерського) рівня : [Електронне видання] / уклад. С. Ю. Гончарова. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 11 с. (<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/22967>)
6. Трудова економіка : робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 "Економіка" освітньої програми "Економіка" третього (освітньо-наукового) ступеня : [Електронне видання] / укл. Г. В. Назарова, О. В. Іванісов. – Харків, 2024. – 11 с. (<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/31280>)
7. Шаповалова Т.М. Економічні основи соціального забезпечення: навчальний посібник / Т.М. Шаповалова. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 128с.

Інформаційні ресурси

8. ПНС дисципліни «Соціальна економіка та політика». [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4315>